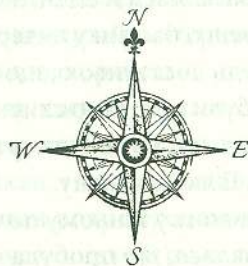

Пролог

ТА, ЩО ПАМ'ЯТАЄ

Вона міркувала, як це — бути досконалою. Ледь проклонулася на світ, а її вже полонили, не встигла вона навіть проповзти, зважаючись по піску, в холодні й солоні обійми моря. Та, Що Пам'ятає була приречена з усією чіткістю закарбувати у свідомості кожну подробицю того дня. Це було її суттю, сенсом існування. Вона було посудиною спогадів. У неї була вкладаена пам'ять не лише власного життя від моменту, коли почала формуватися в яйці, а й зчеплені між собою життя всіх тих, що відійшли перед нею. Від яйця до змія, від кокона до дракона і знову до яйця — уся пам'ять її попередників. Далеко не всі змії були такі обдаровані чи такі обтяжені. Тих, у чийй свідомості відтиснуто повний запис спогадів їхнього роду, завжди менше, але їх і потрібно було небагато.

Спочатку вона була ідеальною. Її маленьке гладке тіло, вкрите лускою, було бездоганним. Вона проклала собі дорогу крізь шкірянисту шкаралупу яйцевим зубом на мордочці. Проклонулася пізно. Всі інші в її кладці вже вивільнилися зі своєї оболонки й купили сухого піску. Залишили для неї звивисті доріжки, щоб вона могла податися слідом за ними. Море невідступно вабило її до себе. Кожен гребінь хвиль манив її. Вона розпочала свою подорож, ковзаючи по сухому піску під пекучим сонцем. Відчула вогкий запах океану. Рухомі світелка на його мерехтливій поверхні надили її.

Вона так і не закінчила цієї подорожі.

Її знайшли Гидезні. Обступили, загородивши своїми важкими тілами дорогу до спокусливого океану. Перебили її звання по

піску, вихопили звідти, ув'язнили в басейні у скельній печері, куди вливалися води припливу. Там і тримали її, годуючи тільки мертвою їжею й не дозволяючи вільно плавати. Вона так і не вирушила з іншими зміями міграції на південь, до теплих морів, де було вдало їжі. Ніколи не досягла маси й сили, які дало б їй життя на волі. А все-таки росла, і врешті басейн у печері став для неї не більше ніж тісною калюжею, ледь достатньою, щоб утримати вологими її шкіру й зябра. Її легені були постійно стиснуті у складених витках тіла. Вода довкола неї весь час була каламутною від її отрути й виділень. Гидезні тримали її як ув'язнену.

Скільки часу провела вона у їхньому полоні? Не могла його виміряти, проте не сумнівалася, що пробула в цій неволі кілька звичайних життів представників свого роду. Раз у раз чула поклик сезонів міграції. Її охоплювала невгамовна енергія, а за нею — шалене прагнення відшукати одноплемінників. Отруйні залози в її горлянці набрякали й боліли від переповнення. Не могла тоді відпочити, бо спогади пронизували її наскрізь, вимагаючи звільнення. Вона неспокійно металася у своїй болісно тісній водоймі й складала клятву нескінченної помсти Гидезним, які тримали її там. У такі хвилини її ненависть до них була особливо шаленою. Коли її переповнені залози надавали воді смаку пам'яті її предків, коли вода ставала такою токсичною від минулого, що власні зябра в судомних подихах труїли її історією, — тоді приходили Гидезні. Приходили до в'язниці, черпали воду з басейну і впивалися тією водою. Одурманені, пророкували одні одним, верещали й біснувалися при світлі місячної повні. Крали спогади її роду й використовували їх, щоб поширити минуле на майбутнє.

А тоді її визволив той двоногий, Вінтроу Вестрит. Приплив на острів Гидезних, мав зібрати для них скарби, які море залишало на узбережжі. Очікував, що у винагороду вони передбачать його майбутнє. Навіть зараз через цю думку її грива пучнявила від отрути. Гидезні передбачали тільки те, що відчули в майбутньому, крадучи її минуле! Не мали справжнього дару Провісництва. Вона подумала, що якби мали його, то знали б: цей двоногий принесе їхню погибель. Зупинили б Вінтроу Вестрита. Натомість він знайшов її і визволив.

Хоча вона торкалася його шкіри, хоча в її токсинах їхні спогади змішувалися, не розуміла, що змусило двоногого звільнити її. Вінтроу

був створінням з таким коротким життям, що більшість його спогадів не могла відбитися на ній. Вона відчула його неспокій і біль. Знала, що він ризикував своїм короточасним існуванням, щоб звільнити її. Відвага такого недовгого життєвого спалаху зворушила її. Вбила Гидезних, коли ті намагалися полонити їх обох. Тоді, коли двоногий от-от мав загинути у материнському морі, вона допомогла йому повернутися на корабель.

Та, Що Пам'ятає знову широко роззявила зябра. Відчула у хвилях смак таємниці. Повернула двоногих на їхній корабель, але той корабель водночас і лякав, і приваблював її. Срібно-сірий корпус корабля ніби присмачував воду перед нею. Вона пливла слідом за кораблем, поглинаючи невловимий смак спогадів.

Від корабля віяло не кораблем, а запахом її власного племени. Вона йшла за ним слідом упродовж дванадцяти припливів і нітрохи не наблизилася до розуміння, що ж це може бути. Добре знала, що таке кораблі; Старійшини мали кораблі, хоча й не такі, як цей. Її драконячі спогади розповідали, що їхні одноплемінники часто пролітали над такими кораблями й жартома розгойдували їх помахом широких крил. Загалом кораблі не таємниця, але цей — так. Як корабель міг виділяти зміїний запах? Ба більше, пахнув не як звичайний змії, а як Той, Що Пам'ятає?

Обов'язок знову шарпнув її: то був інстинкт, сильніший за потребу жити чи шукати собі пару. Час настав і давно вже минув. Вона мала б уже бути серед подібних собі, вести їх шляхом міграції, який так добре знала зі спогадів. Мала б оживляти їхню слабку пам'ять своїми могутніми токсинами, що жалили б їхні сонні спомини, змусивши їх повністю прокинутись. Біологічний наказ гудів у її крові. Настав час зміни. Вона знову й знову проклинала своє скарлючене зелено-золоте тіло, яке так незграбно звивалося між хвилями, шмагаючи їх. Не мала витримки, до якої могла б звернутися. Легше було плисти водним слідом корабля, так, щоб він своїм рухом допомагав їй просуватися вперед.

Вона пішла на внутрішній компроміс. Поки курс срібного корабля збігатиметься з її власним, плистиме слідом. Використає його імпульс, щоб допомогти собі рухатися, доки набере сили й витривалості. Обміркує його таємницю і розв'яже її, якщо зуміє. Проте не дозволить, щоб ця загадка відтягла її від головної мети. Коли

вони наблизяться до берега, покине корабель і пошукає одноплемінників. Знайде зміїні клубки й поведе їх у верхів'я великої ріки до коконових ґрунтів. Наступного року о цій порі молоді дракони спробують свої крила на літніх вітрах.

Так вона обіцяла собі, коли перші дванадцять припливів рухалася слідом за кораблем. А посеред здійснення тринадцятого всією своєю шкірою відчула вібрацію — звук чужий, а водночас до болю знайомий. Це було трубіння змія. Вона одразу ж вивільнилася з корабельного сліду й пірнула, подалі від поверхневих хвиль, що розпорошували її увагу. Та, Що Пам'ятає протрубила у відповідь, тоді завмерла у цілковитій тиші, чекаючи. Відгуку не було.

Розчарування її пригнітило. Невже вона себе дурила? У неволі траплялося їй раз у раз кричати від муки, трубити, аж стіни печери бриніли їй горем. Згадавши цю гіркоту, вона ненадовго напівзаплющила очі. Не хотіла мучити сама себе. Тоді розплющила — на свою самотність. Рішуче обернулася, рушила навздогін кораблю — єдиній блідій подобі товариства, відомій їй.

Коротка зупинка змусила її ще сильніше збагнути втому недужого тіла. Знадобилася вся сила волі, щоб пливати далі. Та за мить ця втома розвіялася — повз неї промайнув білий змії. Здається, не помітив її у своїй цілеспрямованій погоні за кораблем. Либонь, дивний запах корабля збив його з пантелику. Її серця шалено забилися.

— Ось я! — гукнула вона навздогін. — Ось я. Я Та, Що Пам'ятає. Я нарешті повернулася!

Білий плив далі, легко звиваючись усім товстим світлим тілом. Навіть голови не обернув на її поклик. Вона шоковано дивилася, тоді поспішила за ним слідом, на якийсь час забувши про втому. Тяглася за ним, задихаючись від натуги.

Коли наздогнала білого змія, він супроводжував корабель. Прослизав під ним у темряві, незрозуміло бурмочучи й квилячи до дощок корабельного корпусу. Його грива з отруйних вусиків була наполовину здіблена; слабкий потічок гірких токсинів каламутив воду довкола нього. Та, Що Пам'ятає стежила за цими безглуздими діями, і в ній повільно наростав страх. Усі глибинні інстинкти застерігали її від нього. Така дивна поведінка вказувала на хворобу чи божевілля.

Та це був перший представник її роду, якого вона побачила, відколи проклонулася на світ. Цей родинний зв'язок був дужчим за найсильнішу відразу, тож вона підпливла ближче.

— Вітаю, — насилу пододала свою несміливість. — Ти шукаєш Ту, Що Пам'ятає? Це я.

У відповідь його великі червоні очі вороже завертілися, і він кинув у її бік застережне клацання.

— Це моє, — хрипко протрубив він. — Моє. Моя їжа. — Притис здіблену гриву до корабля, виділяючи токсини на його корпус. — Годуй мене, — зажадав від судна. — Дай їсти.

Вона квапливо відпливла. Білий змії продовжував свої пошуки-мацання вздовж корпусу корабля. Та, Що Пам'ятає відчула легкий запах неспокою від корабля. Дивно. Вся ситуація була чудною, наче сон, і, наче сон, драгувала її можливими значеннями, які вона от-от мала збагнути. Невже корабель справді міг відповідати на токсини й заклики білого змія? Ні, це смішно. Таємничий запах корабля збивав з пантелику їх обох.

Та, Що Пам'ятає труснула гривою й відчула, як та пучнявіє від її могутніх отрут. Це дало їй відчуття сили. Вона порівняла себе з білим змієм. Змії був більшим і м'язистішим, його тіло — підтягнутим і спритним. Але це нічого не важило. Вона могла його вбити. Попри своє скарлючене тіло і недосвідченість, могла паралізувати його й відправити на дно. Наступної миті, хоч і сильно одурманена виділеннями власного тіла, зрозуміла, що спроможна на більше. Могла просвітити його і залишити живим.

— Білий змію! — протрубила вона. — Вислухай мене! Я маю пам'ять, якою хочу поділитися з тобою, пам'ять усієї нашої раси, пам'ять, що розбудить твої власні спогади. Приготуйся прийняти її.

Змії не звернув уваги на її слова. Не приготувався, та вона не зважала. Це було її призначенням. Для цього вона проклонулася на світ. Він першим прийме її дар, байдуже, радісно чи ні. Незграбно, скута слабкістю скаліченого тіла, метнулася до нього. Вважаючи це нападом, змії обернувся до неї, здибивши гриву, але вона не зважала на його слабкі токсини. Обвилася довкола нього, охопила незугарними обіймами. Водночас труснула гривою, вивільняючи наймогутніший зі своїх токсинів, глибинні отрути, які миттєво опанують його розум і дозволять свідомості, прихованій у минулому,

перед його життям, знову відкритися. Він гарячково змагався й борсався, а тоді раптом завмер у її стисканні, наче колода. Рубінові очі перестали вирувати, застигли, але не прикрилися повіками, а ледь не випали з очниць від шоку. Він зробив ще одну невдалу спробу вхопити останній ковток повітря.

Усе, що вона могла зробити для нього тепер, — втримати його. Оповіла собою все його тіло й держала так, рухаючись крізь воду. Корабель почав від них віддалятися, та вона відпустила його майже без вагання. Цей один-єдиний змії був для неї важливішим за всі приховані корабельні таємниці. Тримала його, викручуючи шию, щоб глянути йому в обличчя. Дивилася, як змієві очі почали обертатися, тоді знову застигли. Тримала його тисячу життів, доки минуле всієї їхньої раси заповняло його. На якийсь час дозволила йому зануритися в цю історію. Тоді обережно витягла звідти, вивільнила слабші токсини. Ті заспокоїли глибинну свідомість змія й дали змогу його власному короткому життю повернутися на перший план його думок.

— Пам'ятай. — Вона тихо видихнула це слово, покладаючи на нього відповідальність за спадок всіх його предків. — Пам'ятай і будь.

Змії спокійно лежав у її витках. Вона відчула, як стрімко повертається його власне життя. Вздовж усього його тіла пробігло тремтіння. Зненацька його очі заоберталися, а тоді зосередилися на ній. Відхилив голову від неї. Вона чекала його шанобливої подяки.

Разом із поглядом він метнув їй звинувачення.

— Навіщо? — зажадав він різко. — Чого тепер? Коли вже запізно для нас усіх? Чому я не помер, не знаючи, ким міг бути? Чому ти не залишила мене твариною?

Ці слова так її вразили, що вона послабила стискання. Він зневажливо вирвався з її обіймів, рвонувся від неї крізь воду. Вона не була певна — тікає він чи покидає її. Обидві ці думки були нестерпними. Пробудження спогадів мало б дати йому мету, наповнити радістю, а не розпачем і гнівом.

— Почекай! — крикнула навздогін, але його вже поглинули темні глибини. Вона незугарно тяглася слідом, знаючи, що ніколи не дорівняється до нього в швидкості. — Не може бути запізно! Хай там як, мусимо спробувати.

Вона трубила ці марні слова в порожній Достаток.

Він її покинув. Вона знову сама. Не могла цього прийняти. Її скарлючене тіло борсалось, в погоні пробираючись крізь воду, рот широко відкритий, щоб відчутти дедалі слабший запах, який він залишив. Слабшав і слабшав, а там і зник. Змії був надто швидкий, а вона надто скалічена. У ній наростало розчарування, майже приглушуючи її власну отруту. Знову спробувала воду. Тепер тут не залишилося й духу змія.

Вона нарізала дедалі ширші дуги у воді, розпачливо шукаючи залишеного запахового сліду. Коли нарешті знайшла, обидва її серця рішуче тьохнули. Шмагала хвостом, намагаючись наздогнати змія.

— Почекай! — трубила вона. — Прошу. Ми обоє — єдина надія нашого роду! Ти мусиш вислухати мене!

Раптом зміїний смак став сильнішим. «Єдина надія нашого роду». Ці слова немовби неслися до неї на хвилях, наче їх видихнуто в повітря, а не протрублено у глибинах води. Більшого заохочення вона не потребувала.

— Йду до тебе! — пообіцяла вона і вперто погналася далі. Та коли дісталася до джерела зміїного запаху, не побачила жодної істоти. Тільки срібний корпус, що розтинав хвилі над нею.